

1. Utrivning av fungerande vattenkraftverk

Enligt vår sammanställning har ägarna till 40 elproducerande småskaliga vattenkraftverk under de senaste åren, till följd av olika myndighetsingripanden, tvingats riva sina anläggningar. Antalet utrivningar ökar i takt med att omprövningen enligt NAP fortskrider. Av de domar som hittills vunnit laga kraft har ungefär hälften lett till utrivning. Hur många ytterligare utrivningar av fungerande småskaliga vattenkraftverk anser ert parti är acceptabla? Vilka konkreta åtgärder vill ert parti genomföra?

Svar: Fungerande vattenkraftverk ska aldrig rivas om inte miljönyttan tydligt överstiger samhällsnyttan. Därför var vi drivande i att pausa omprövningarna när det stod klart att de inte genomfördes i enlighet med riksdagens intentioner. Regeringen har därefter genomfört omfattande förändringar av regelverket för att säkerställa att EU-rättens undantagsmöjligheter används fullt ut och att vattenkraftens betydelse för elförsörjning, reglerkraft och totalförsvaret beaktas. Nu är det viktigt att dessa förändringar får genomslag i myndigheternas och domstolarnas tillämpning.

2. Elberedskap och totalförsvaret

Den småskaliga vattenkraften kan bidra med lokal elproduktion, reglerförmåga, stödtjänster, dödnätsstart och ödrift. Hur vill ert parti stärka den småskaliga vattenkraftens roll för Sveriges elberedskap, civila beredskap och totalförsvaret? Vilka konkreta åtgärder vill ert parti genomföra?

Svar: Den småskaliga vattenkraften är en viktig del av Sveriges elberedskap och totalförsvaret. Regeringen har därför ändrat regelverket så att en nationellt effektiv tillgång till vattenkraftsels särskilt ska beaktas vid vattenförvaltning och omprövning. Nu måste dessa samhällsvärden också få genomslag i den praktiska tillämpningen. Den småskaliga vattenkraftens betydelse för Sveriges motståndskraft ska vara en självklar del av framtida prövningar och beslut.

3. Natura 2000

Havs- och vattenmyndighetens senaste genomgång visar att betydligt fler vattenkraftverk än tidigare bedömts omfattas av Natura 2000. Svenska kraftnät har samtidigt framhållit att den nuvarande tillämpningen kan få oacceptabla konsekvenser för det svenska elsystemet. Anser ert parti att den svenska tillämpningen av Natura 2000 behöver förändras? Om ja, på vilket sätt?

Svar: Sverige ska tillämpa Natura 2000 och art- och habitatdirektivet i enlighet med EU-rätten, men inte mer restriktivt än vad regelverket kräver. Regeringen har därför genomfört lagändringar och följdändringar i förordningar som säkerställer att de undantag som EU-rätten medger kan användas fullt ut vid vattenkraftens omprövning. Regeringen har också tillsatt en utredning om hur EU:s krav på vattenmiljö inom Natura 2000-områden genomförs i svensk rätt. Nu är det viktigt att dessa förändringar får genomslag i den praktiska tillämpningen.

4. Vattenkraftens Miljöfond

På grund av kraftigt ökande kostnader för omprövningarna har Vattenkraftens Miljöfond begränsat ersättningen till 6,5 miljoner kronor per kraftverk. För vissa verksamhetsutövare innebär detta att utrivning riskerar att bli det enda ekonomiskt möjliga alternativet. Anser ert parti att detta är en acceptabel utveckling? Om inte, hur vill ni lösa problemet?

Svar: Nej, det är inte en acceptabel utveckling. Miljöanpassningar ska kunna genomföras utan att ekonomin i praktiken tvingar fram utrivningar. Ett långsiktigt och förutsägbart regelverk är avgörande för investeringar i småskalig vattenkraft. Regeringen har vidtagit åtgärder som syftar till att verksamheter ska prövas mot rätt kravnivå redan från början och därmed minska risken för oproportionerliga kostnader. Vi kommer att följa hur de nya reglerna påverkar omprövningarna och de ekonomiska konsekvenserna för verksamhetsutövarna.

5. Vattenmyndigheterna

Vid vattenmyndigheternas fastställande av miljökvalitetsnormer ska EU:s ramdirektiv för vatten tillämpas så att miljöhänsyn vägs mot andra viktiga samhällsintressen. Många verksamhetsutövare upplever att denna avvägning inte sker i praktiken. Anser ert parti att dagens tillämpning uppfyller EU-rättens krav? Om inte, vilka förändringar vill ni genomföra?

Svar: Vi delar bilden att tillämpningen inte motsvarade riksdagens intentioner om att väga miljöhänsyn mot andra viktiga samhällsintressen. Därför genomförde regeringen flera förändringar av regelverket innan omprövningarna återupptogs. Nu är det avgörande att vattenmyndigheterna och övriga berörda myndigheter tillämpar regelverket i enlighet med dessa beslut. Vi vill också stärka rättssäkerheten genom en mer enhetlig miljöprövning i hela landet, bland annat med en ny miljöprövningsmyndighet.

6. Kraftigt modifierade vatten (KMV)

Riksdag och regering har beslutat att möjligheten att klassificera vattenförekomster som kraftigt modifierade vatten (KMV) och att använda mindre stränga krav ska utnyttjas fullt ut inom EU-rättens ramar. Många verksamhetsutövare upplever att detta inte får genomslag i den praktiska tillämpningen. Vad anser ert parti är orsaken till detta och vilka åtgärder vill ni vidta?

Svar: Riksdagen har varit tydlig med att möjligheten att klassificera vatten som kraftigt modifierade och använda mindre stränga krav ska utnyttjas fullt ut inom EU-rättens ramar. Regeringen har därefter ändrat regelverket och gett vattenmyndigheterna ett tydligare ansvar att se över klassificeringar och miljökvalitetsnormer inför omprövningarna. Om verksamhetsutövare fortfarande upplever att detta inte får genomslag kommer det krävas ett omtag på nytt.

7. Samverkan i NAP-processen

Många verksamhetsutövare upplever att samverkan mellan länsstyrelserna och verksamhetsutövarna inte fungerar som avsett. Konsekvensen blir att fler frågor hänskjuts till mark- och miljödomstolarna, vilket leder till längre handläggningstider, ökade kostnader och en mycket lång genomförandetid för NAP. Hur vill ert parti förbättra samverkansprocessen och skapa en mer effektiv och rättssäker omprövning?

Svar: Regeringen har förtydligat syftet med samverkan inför omprövningarna. En mer förutsebar handläggning gynnar både rättssäkerheten och miljöarbetet. Målet är att fler frågor ska kunna lösas tidigt i processen och färre behöva avgöras i domstol.

8. Riksdagens intentioner

Riksdagen och regeringen har vid flera tillfällen uttalat hur den nationella planen ska genomföras. Många verksamhetsutövare upplever ändå att myndigheternas tillämpning inte överensstämmer med dessa intentioner. Delar ert parti den uppfattningen? Om ja, vilka förändringar vill ni genomföra?

Svar: Kristdemokraterna var drivande bakom beslutet att pausa omprövningarna när det stod klart att tillämpningen inte motsvarade riksdagens intentioner. Därefter har regeringen genomfört flera förändringar av regelverket innan processen återupptogs. Syftet är att säkerställa att EU-rättens undantagsmöjligheter används fullt ut och att viktiga samhällsintressen får större genomslag i prövningarna.

9. Den småskaliga vattenkraftens framtid

Den småskaliga vattenkraften producerar förnybar och planerbar el samt bidrar till lokal elförsörjning, elberedskap och levande kulturmiljöer. Vilken roll anser ert parti att den småskaliga vattenkraften ska spela i Sveriges framtida elsystem och vilka politiska åtgärder vill ni genomföra för att stärka dess långsiktiga förutsättningar?

Svar: Vi ser den småskaliga vattenkraften som en strategisk resurs för Sveriges framtida energisystem. Den bidrar med planerbar och fossilfri elproduktion, reglerförmåga och lokal robusthet. I regering har vi genomfört flera reformer för att förbättra förutsättningarna inför de återupptagna omprövningarna. Nu ligger fokus på att säkerställa att regelverket tillämpas i enlighet med riksdagens och regeringens intentioner. Vi Kristdemokrater har även föreslagit ett reformpaket "Oxenstierna 2.0" där förslagens syfte är att förändra den svenska förvaltningsmodellen i grunden. Vi vill minska myndigheternas maktutövande, öka den politiska styrningen men samtidigt se mer ansvarsutkrävning av faktiskt fattade politiska beslut.